

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
Wstęp	19
Rozdział 1. Wprowadzenie	21
1. Pojęcia i definicje związane ze zdrowiem ludności	21
1.1. Kształtowanie się pojęcia zdrowia	21
1.2. Definicja zdrowia	23
1.3. Kryteria i ocena zdrowia	23
1.3.1. Czynniki determinujące zdrowie człowieka	24
1.3.2. Profilaktyka	24
1.3.3. Wychowanie zdrowotne	26
1.3.4. Edukacja zdrowotna	27
1.3.5. Zakres i zadania zdrowia publicznego	29
2. Problemy demograficzne ludności świata	33
3. Zdrowie publiczne w polityce zdrowotnej państwa	37
3.1. Zdrowie publiczne w latach 1918–1935	37
3.2. Zdrowie publiczne w latach 1936–2001	38
3.3. Problemy zdrowia publicznego w <i>exposé</i> premierów	41
3.4. Narodowy Program Zdrowia	48
3.4.1. Strategiczne cele Narodowego Programu Zdrowia	48
Rozdział 2. Metody epidemiologiczno-statystyczne w badaniach zdrowia publicznego	50
1. Zdrowie i mierniki jego oceny	50
1.1. Mierniki zdrowia	50
1.1.1. Mierniki negatywne	50
1.1.2. Mierniki pozytywne	52
1.1.3. Mierniki narażenia zdrowia (ryzyka)	53
2. Epidemiologiczne metody badawcze	53
2.1. Pomiar w badaniach epidemiologicznych	53
2.2. Planowanie badań epidemiologicznych	54

2.3. Epidemiologiczne metody badawcze w epidemiologii opisowej	54
2.3.1. Zasady formułowania hipotez roboczych.....	54
2.3.2. Epidemiologiczne metody badawcze w epidemiologii analitycznej.....	55
2.3.3. Epidemiologiczne metody badawcze w epidemiologii eksperymentalnej.....	56
2.3.4. Badania screeningowe	57
2.3.5. Ryzyko względne w badaniach retrospektywnych	60
3. Narzędzie badawcze (kwestionariusz – ankieta).....	61
3.1. Projekt badania ankietowego	61
3.2. Budowa kwestionariusza – ankiety	62
3.2.1. Kodowanie kwestionariuszy – ankiet	64
3.2.2. Kwestionariusz samowzrotny.....	65
3.2.3. Badanie ankietowe przeprowadzone przy pomocy ankietera.....	65
3.3. Przykładowy kwestionariusz – ankieta.....	66
4. Współczynniki i metody statystyczne.....	75
4.1. Wskaźniki zdrowia.....	75
4.2. Metody statystyczne.....	76
4.3. Testy statystyczne	76
4.3.1. Współczynniki korelacji rang Spearmana.....	76
4.3.2. Test t-Studenta	78
4.3.3. Test F	80
4.3.4. Test Chi-kwadrat	80
4.3.5. Test Wilcoxon	83
Rozdział 3. Zagrożenia zdrowia ludności	85
1. Nikotynizm	85
1.1. Skala problemu	91
1.2. Walka z nałogiem	92
1.3. Działanie dymu z papierosa na organizm człowieka	93
1.4. Rzucenie palenia.....	96
2. Narkomania	113
2.1. Fazy rozwoju narkomanii.....	117
2.2. Narkotyki a niebezpieczeństwa ich zażywania.....	117
2.2.1. Amfetamina	117
2.2.2. Marihuana.....	118
2.2.3. LSD	119
2.2.4. Kokaina.....	119
2.3. Narkomania młodzieżowa	120
2.4. Dopalacze.....	122
3. Alkoholizm	125
3.1. Szkodliwość alkoholu.....	126
3.2. Alkoholizm w Polsce.....	128

1813	3.2.1. Leczenie farmakologiczne.....	129
1814	3.2.2. Pomoc uzależnionym	129
1815	3.2.3. Anonimowi Alkoholicy.....	130
1816	4. Środowiskowe zagrożenia zdrowia.....	132
1817	4.1. Wpływ czynników meteorologicznych na organizm człowieka	133
1818	4.1.1. Temperatura powietrza atmosferycznego	133
1819	4.1.2. Wilgotność powietrza.....	133
1820	4.1.3. Ruch powietrza	135
1821	4.1.4. Ciśnienie atmosferyczne	135
1822	4.1.5. Promieniowanie słoneczne i inne	136
1823	4.1.6. Mikroklimat.....	138
1824	4.2. Wpływ zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby na organizm człowieka	140
1825	4.2.1. Zanieczyszczenia powietrza	140
1826	4.2.2. Zanieczyszczenia wody	143
1827	4.2.3. Zanieczyszczenia gleby.....	144
1828	4.3. Zagrożenia ze strony środowiska przemysłowego.....	145
1829	4.3.1. Metale szkodliwe	146
1830	4.3.2. Hałas.....	151
1831	4.4. Zagrożenia ze strony środków owadobójczych i ochrony roślin	151
1832	5. Zanieczyszczenia żywności	157
1833	5.1. Naturalne substancje toksyczne w żywności	157
1834	5.2. Zanieczyszczenia mikrobiologiczne żywności	160
1835	6. Wybrane choroby zakaźne	176
1836	6.1. Zapalenie wątroby	178
1837	6.1.1. Wirusowe zapalenie wątroby typu A	178
1838	6.1.2. Wirusowe zapalenie wątroby typu B.....	179
1839	6.1.3. Wirusowe zapalenie wątroby typu C	180
1840	6.1.4. Wirusowe zapalenie wątroby typu D	181
1841	6.1.5. Wirusowe zapalenie wątroby typu E.....	181
1842	7. Podstawowe pojęcia z zakresu epidemiologii	181
1843	Rozdział 4. Stan zdrowia dzieci i młodzieży szkolnej	185
1844	1. Historia.....	185
1845	2. Główne problemy zdrowotne.....	185
1846	2.1. Zachowania zdrowotne dzieci i młodzieży	187
1847	2.2. Zachowania ryzykowne dla zdrowia	188
1848	2.3. System profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami	188
1849	2.4. Cele i główne kierunki działań profilaktycznych.....	189
1850	2.5. Edukacja zdrowotna.....	189
1851	2.5.1. Najczęstsze schorzenia leczone w podstawowej opiece zdrowotnej	190
1852	2.5.2. Najczęstsze przyczyny hospitalizacji w szpitalach	190

2.6. Otyłość	191
2.7. Anoreksja	193
2.7.1. Kryteria diagnostyczne	193
2.7.2. Postacie zaburzenia	195
2.7.3. Statystyka	196
2.7.4. Leczenie	197
2.8. Bulimia	197
2.9. Szpitalne leczenie zaburzeń odżywiania	198
2.10. HIV/AIDS – choroba ludzi młodych	199
2.11. Ciąża i poród u młodocianych jako problem społeczny i zdrowotny	199
2.12. Palenie tytoniu	200
2.13. Alergie u dzieci	201
2.14. Badania prenatalne	201
2.14.1. Wskazania do badań	202
2.15. Badania okresowe stanu zdrowia dziecka	202
2.16. Problemy społeczne młodych osób	203
3. Choroby zakaźne wieku dziecięcego	204
3.1. Zakażenia wrodzone	204
3.2. Choroby objawiające się głównie zmianami w jamie ustnej i gardle	205
3.3. Choroby wysypkowe	207
3.4. Pozostałe choroby charakterystyczne dla wieku dziecięcego	208
3.5. Szczepienia ochronne	210
3.5.1. Schemat szczepień ochronnych	210
Rozdział 5. Problemy socjotypowe i zdrowotne ludzi starszych	212
1. Gerontologia	212
1.1. Rys historyczny	213
1.2. Podstawowe pojęcia związane z gerontologią	214
2. Problemy starzenia się i starości człowieka	217
2.1. Sytuacja zdrowotna i socjotypowa ludzi starszych w Polsce	217
2.2. Statystyka	217
2.3. Stan zdrowia osób starszych	218
2.4. Teorie procesu starzenia się	223
2.4.1. Teoria zegarowa	223
2.4.2. Teoria błędów L. Orgela	223
2.4.3. Teoria immunologiczna	223
2.4.4. Teoria wolnych rodników	224
2.4.5. Teoria wiązań krzyżowych	224
2.5. Różnice w starzeniu się i przekwitaniu kobiet i mężczyzn	224
2.5.1. Biologiczne, społeczne i medyczne starzenie się człowieka	225
2.5.2. Biologiczne i medyczne dolegliwości starych ludzi	225
2.5.3. Wolniejsze starzenie się kobiet	226

3. Przedpole starości	229
3.1. Hormony	230
3.2. Stres	231
3.3. Dieta	231
4. Długowieczność – jak długo można żyć?	232
4.1. Palenie tytoniu	235
4.2. Alkoholizm	235
4.3. Lekarstwa i chemia	236
4.4. Nadwaga	236
4.5. Dieta	236
4.6. Aktywność fizyczna	236
4.7. Regularne kontrolne badania lekarskie	237
4.8. Stres	237
4.9. Przykłady długowieczności w świecie ludzi	237
4.10. Długowieczność w świecie roślin i zwierząt	240
4.11. Długowieczność Polaków	240
5. Kierunki pomocy i opieki geriatrycznej	242
5.1. Aktualne problemy opieki zdrowotnej nad ludźmi starymi	243
6. Stan zdrowia ludzi starszych	244
6.1. Choroby ludzi starszych	244
6.1.1. Choroba Alzheimera	248
6.1.2. Cukrzyca u osób w wieku podeszłym	256
7. Przemoc wobec osób starszych i wśród nich	262
7.1. Agresja w domach opieki społecznej dla seniorów	262
7.2. Przemoc wśród i wobec osób starszych	263
8. Stereotyp człowieka starego w opinii publicznej	266
8.1. Stereotyp starości funkcjonujący w społeczeństwie	267
9. Organizacja opieki nad człowiekiem starym w Polsce i na świecie	269
9.1. Finlandia	272
9.2. Norwegia	274
9.3. Szwecja	274
9.4. Wielka Brytania	275
9.5. Stany Zjednoczone	277
9.6. Japonia	278
9.7. Niemcy	278
Rozdział 6. Choroby cywilizacyjne	280
1. Choroby układu krążenia	280
1.1. Nadciśnienie tętnicze	282
1.2. Choroba wieńcowa	284
1.3. Dusznicza bolesna	285
1.3.1. Klasyfikacja dusznicy bolesnej	285
2. Cukrzyca	286

2.1. Epidemiologia cukrzycy	286
2.2. Typy cukrzycy	287
2.3. Rozpoznanie cukrzycy	288
2.4. Powikłania przewlekłe cukrzycy	289
2.5. Powikłania ostre cukrzycy	290
3. Gruźlica	291
3.1. Zapobieganie	293
3.2. Szczepionka przeciw gruźlicy	293
3.3. Gruźlica w liczbach	294
4. Przewlekła obturacyjna choroba płuc (POCHP)	294
5. Astma oskrzelowa i choroby alergiczne	295
5.1. Przyczyny astmy	295
5.2. Podział	295
5.3. Specyficzne postacie astmy oskrzelowej	297
6. Alergia	297
6.1. Przyczyny i zapobieganie	298
6.2. Objawy	300
7. SARS	300
7.1. Rozwój epidemii	301
7.2. Przyczyny	301
7.3. Szerzenie się choroby	301
7.4. Objawy	302
8. Czynniki ryzyka chorób układu krążenia	302
8.1. Czynniki ryzyka chorób układu krążenia	302
8.2. Nadwaga i otyłość	303
8.3. Nadciśnienie tętnicze	304
8.4. Wysoki poziom cholesterolu	306
8.5. Cukrzyca typu II	307
8.6. Palenie tytoniu	308
8.7. Brak regularnego wysiłku fizycznego	309
8.8. Nadużywanie alkoholu	311
8.9. Zmiana stylu życia	311
9. Choroby nowotworowe	312
9.1. Charakterystyka ogólna nowotworu	312
9.2. Rodzaje nowotworów	313
9.3. Podstawowe objawy najczęściej występujących nowotworów	316
9.3.1. Rak sutka	316
9.3.2. Rak płuc	317
9.3.3. Rak szyjki macicy	317
9.3.4. Rak gruczołu krokowego	317
9.3.5. Rak żołądka	318
9.3.6. Rak jelita grubego	318
9.4. Leczenie choroby nowotworowej	319

9.4.1. Zalecenia Polskiego Komitetu Zwalczenia Raka.....	320
9.4.2. Siedem znaków ostrzegawczych.....	320
9.5. Statystyki	321
9.6. Szczepionka	321
Rozdział 7. Lecznictwo sanatoryjne w Polsce	324
1. Medycyna uzdrowiskowa.....	325
1.1. Kierunki działalności zakładów uzdrowiskowych	325
1.2. Zasoby naturalnych surowców leczniczych.....	326
1.3. Mechanizm działania bodźców leczniczych	328
1.4. Metody lecznicze	329
1.5. Wskazania i przeciwwskazania do leczenia uzdrowiskowego	332
2. Profile lecznicze uzdrowisk	336
Rozdział 8. Służba medycyny pracy	339
Rozdział 9. Państwowa Inspekcja Sanitarna	349
1. Ustawa z 14.03.1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej	349
2. Struktura organizacyjna i podporządkowanie w Państwowej Inspekcji Sanitarnej	350
3. Zadania i zakres działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej.....	350
4. Działalność kontrolna Państwowej Inspekcji Sanitarnej dotycząca wymagań sanitarno-higienicznych w jednostkach prowadzących działalność leczniczą	360
Rozdział 10. Szpitalnictwo	363
1. Historia	363
2. Obecna sytuacja.....	364
3. Rodzaje szpitali.....	366
3.1. Szpitale kliniczne.....	366
3.2. Szpital psychiatryczny.....	366
3.3. Szpital polowy.....	366
3.4. Szpitale uzdrowiskowe.....	367
4. Leczenie szpitalne	368
4.1. Leczenie szpitalne i ambulatoryjna opieka specjalistyczna	368
4.2. Zmiany w systemie.....	368
4.3. Opieka specjalistyczna.....	368
Rozdział 11. Publiczna służba krwi.....	371
1. Jednostki organizacyjne publicznej służby krwi.....	371
2. Historia	373
3. Przepisy prawne	374
4. Dawcy krwi	374
5. Pobieranie krwi i oddzielanie jej składników	376

6. Wydawanie krwi	379
7. Krwiolecznictwo	380
8. Przechowywanie krwi i jej składników	381
9. Składniki krwi i produkty krwiopochodne	381
Rozdział 12. Ratownictwo medyczne	385
1. Historia ratownictwa	385
2. Ratownik	387
3. Kamienie milowe w rozwoju medycyny ratunkowej w Polsce	387
4. Systemy ratownictwa na świecie	388
5. System medycyny ratunkowej	390
6. Krajowy system ratowniczo-gaśniczy (KSRG) + system ratownictwa medycznego = zintegrowany system ratownictwa medycznego	392
7. Szpitalny oddział ratunkowy	394
8. Krajowy system ratowniczo-gaśniczy	396
Rozdział 13. Orzecznictwo lekarskie	401
1. Wypadek przy pracy	401
2. Orzekanie o wypadkach przy pracy	402
3. Instytucje orzekające	402
4. Stopnie niepełnosprawności	402
5. Orzeczenie	403
6. Podstawa prawna	404
7. Wniosek o wydanie orzeczenia	405
8. Orzekanie o niezdolności do pracy	405
9. Orzekanie o chorobach zawodowych	405
10. Postępowanie odwoławcze	406
Rozdział 14. Opieka zdrowotna w państwach Unii Europejskiej	407
1. Polityka zdrowotna państw Unii Europejskiej	411
2. Komisja Europejska	412
3. Krótka charakterystyka polityki zdrowotnej w wybranych państwach Europy	413
4. Jakość opieki zdrowotnej	418
Rozdział 15. Ochrona zdrowia w wybranych państwach na świecie	420
1. Ochrona zdrowia w Kanadzie	420
1.1. Narodowe inicjatywy zapobiegania chorobom przewlekłym	422
2. System opieki zdrowotnej w Australii	423
2.1. Struktura organizacyjna systemu ochrony zdrowia w Australii	423
2.1.1. Podstawowa opieka medyczna – <i>primary health care</i>	424
2.1.2. Opieka specjalistyczna – <i>secondary care</i>	424
2.1.3. Opieka szpitalna – <i>tertiary care</i>	425

2.2. Finansowanie systemu ochrony zdrowia w Australii	426
2.3. Narodowe programy zdrowotne	427
3. System opieki zdrowotnej we Włoszech	428
3.1. Rys historyczny włoskiego systemu opieki zdrowotnej	428
3.2. Struktura i zarządzanie systemem opieki zdrowotnej	429
3.3. Kadra medyczna	431
3.4. Problemy ochrony zdrowia we Włoszech	432
4. Ochrona zdrowia w USA	433
4.1. Formy ubezpieczeń	433
4.1.1. Prywatne ubezpieczenia zdrowotne	433
4.1.2. Publiczne programy zdrowotne	434
4.2. System opieki zdrowotnej w USA	434
4.2.1. Trzy kierunki zmian w systemie opieki zdrowotnej USA	435
4.2.2. HMO – <i>Health Maintenance Organization</i>	435
4.2.3. Organizacje współpracujące z Departamentem Zdrowia i Służb Publicznych	435
5. System opieki zdrowotnej we Francji	441
5.1. Ubezpieczenia zdrowotne	441
5.1.1. Rodzaje świadczeń wypłacanych z ubezpieczenia zdrowotnego	442
5.1.2. Finansowanie ubezpieczenia zdrowotnego	443
5.1.3. Organizacja systemu ubezpieczeń zdrowotnych	444
6. System opieki zdrowotnej w Japonii	446
6.1. Historia rozwoju opieki zdrowotnej w Japonii	447
6.2. Ubezpieczenia zdrowotne w Japonii	447
6.3. Organizacja opieki zdrowotnej	449
6.4. Zakłady opieki zdrowotnej	451
6.4.1. Szpitale	451
6.4.2. Kliniki	452
6.4.3. Zakłady położnicze	452
6.4.4. Finansowanie	453
7. Niemiecki system opieki zdrowotnej	454
7.1. System ubezpieczeń zdrowotnych	456
7.2. Państwowy system ubezpieczeń zdrowotnych	456
7.3. Prywatne ubezpieczenie zdrowotne	457
7.4. System składek	458
7.5. Opieka pielęgniarska – „piąty filar” systemu ubezpieczeń społecznych	458
7.6. Nagłe wypadki	459
7.7. Ubezpieczenie emerytalne	459
7.8. Inne ubezpieczenia społeczne	459
8. System opieki zdrowotnej w Wielkiej Brytanii	460
8.1. Kadry i infrastruktura	461
8.2. Planowanie	462

8.3. Realizacja zasady równości	463
8.4. Reforma z 1991 r.	465
8.4.1. Formułowanie priorytetów	466
8.4.2. Zreformowany system	466
9. Opieka zdrowotna w Afganistanie	467
9.1. Epidemiologia	467
9.2. System zdrowotny	468
9.3. Choroby transmisyjne (według K. Korzeniowskiego)	470
10. Systemy ochrony zdrowia w krajach Trzeciego Świata	472
10.1. Trzeci Świat	472
10.2. Afryka	472
10.2.1. Kongo	472
10.2.2. Federacyjna Republika Nigerii	473
10.2.3. Republika Południowej Afryki (RPA)	475
10.3. Sri Lanka	476
10.3.1. Sytuacja demograficzna	476
10.3.2. Finansowanie	476
10.3.3. Priorytety ochrony zdrowia	477
10.4. Indie	477
10.4.1. Polityka zdrowotna	477
10.4.2. Styl życia	478
10.4.3. Zdrowie a środowisko	478
10.4.4. Organizacja	479
10.4.5. Finansowanie	480
10.4.6. System ochrony zdrowia	480
10.4.7. Plany pięcioletnie	481
10.5. Indonezja	481
10.5.1. Personel służby zdrowia	482
10.5.2. Finansowanie	483
Rozdział 16. Promocja zdrowia	484
1. Rozwój pojęcia promocji zdrowia	484
2. Model promocji zdrowia	484
3. Szczególne zadania dla promocji zdrowia	493
4. Promocja zdrowia w Stanach Zjednoczonych	494
Rozdział 17. Świadczenia opieki zdrowotnej finansowane	
ze środków publicznych w Polsce	499
1. Warunki udzielania i zakres świadczeń opieki zdrowotnej	
finansowanych ze środków publicznych	499
2. Zadania władz publicznych	499
3. Realizacja świadczeń opieki zdrowotnej	502
4. Lista oczekujących na udzielenie świadczenia	503

5. Leczenie poza granicami kraju	506
6. Świadczenia opieki zdrowotnej jako świadczenia gwarantowane	507
7. Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji	509
8. Zakres świadczeń opieki zdrowotnej	510
8.1. Podmioty uprawnione do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej	512
9. Programy zdrowotne	512
10. Dokumenty potwierdzające prawo do świadczeń opieki zdrowotnej	513
11. Zasady udzielania świadczeń opieki zdrowotnej	514
12. Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego	516
13. Składki na ubezpieczenie zdrowotne	516
14. Narodowy Fundusz Zdrowia	517
14.1. Postępowanie dotyczące zawierania umów ze świadczeniodawcami	522
14.2. Nadzór nad działalnością Funduszu	525
Rozdział 18. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego	526
1. Rozporządzenie Ministra Zdrowia	526
2. Kierownictwo pierwszego Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego w Polsce	527
3. Instytuty zdrowia publicznego w krajach Europy	527
4. Problemy pierwszego Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego w Polsce	528
Rozdział 19. Wojewódzkie centra zdrowia publicznego	529
Rozdział 20. Świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa	539
1. Zasiłek chorobowy	539
2. Świadczenie rehabilitacyjne	542
3. Zasiłek wyrównawczy	543
4. Zasiłek macierzyński	544
5. Zasiłek opiekuńczy	545
6. Zasady ustalania podstawy wymiaru zasiłków przysługujących ubezpieczonym będącym pracownikami	546
7. Zasady ustalania podstawy wymiaru zasiłków przysługujących ubezpieczonym niebędącym pracownikami	548
8. Dokumentowanie prawa do zasiłków i kontrola orzekania o czasowej niezdolności do pracy	549
9. Postępowanie w sprawach ustalania prawa do zasiłków i zasady ich wypłaty	552
Rozdział 21. Pomoc społeczna	555
1. Zasady udzielania pomocy społecznej	555
2. Instytucje pomocy społecznej	557
3. Formy pomocy społecznej	560

Rozdział 22. Ochrona zdrowia psychicznego	564
1. Organizacja opieki psychiatrycznej.....	566
2. Badanie, leczenie, rehabilitacja oraz opieka i pomoc	567
3. Postępowanie lecznicze. Przyjęcie do szpitala psychiatrycznego	569
3.1. Postępowanie lecznicze w stosunku do osoby leczonej bez jej zgody	572
3.2. Wypisanie ze szpitala psychiatrycznego osoby przebywającej tam bez jej zgody	572
4. Przyjęcie do domu pomocy społecznej	573
5. Postępowanie przed sądem opiekuńczym.....	574
Rozdział 23. Wybrane zagadnienia zdrowia publicznego	576
1. Potrzeby zdrowotne ludności	576
1.1. Rodzaje potrzeb zdrowotnych	576
2. Podmioty lecznicze. Działalność lecznicza	577
2.1. Pojęcia i rodzaje podmiotów leczniczych	578
2.2. Formy prowadzenia działalności leczniczej	579
2.3. Wybrane zasady prowadzenia działalności leczniczej.....	579
3. Organy i instytucje administracji publicznej odpowiedzialne za realizację zadań z zakresu ochrony zdrowia.....	579
3.1. Minister Zdrowia	580
3.2. Rola wojewody w strukturze administracji ochrony zdrowia.....	582
3.3. Udział jednostek samorządu terytorialnego w realizacji zadań z zakresu ochrony zdrowia	582
4. Konflikty w służbie zdrowia	584
Rozdział 24. Dodatek: ważniejsze definicje i pojęcia z zakresu zdrowia publicznego	586
Aneks	663
Wykaz rysunków, tabel i wykresów	673
Akty prawne.....	675
Bibliografia	679
Indeks osób	685
Indeks rzeczowy	689